

Observatori del Treball de les Illes Balears

Evolució i perfil del treball autònom

2n trimestre 2021

Data d'actualització: setembre 2021

GOVERN
ILLES
BALEARNS

soib formació
i ocupació

Evolució i perfil del treball autònom a les Illes Balears

2T 2021

Data d'actualització: setembre de 2021

Observatori del Treball de les Illes Balears

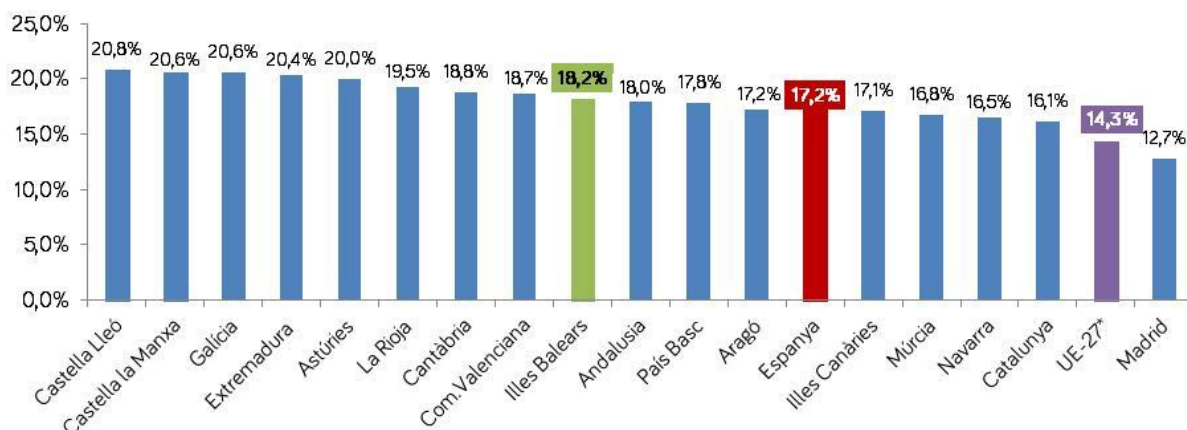
1. Evolució general

La primera meitat de l'any de 2021 ha viscut la millora incipient de la majoria d'indicadors econòmics, que progressivament han anat recuperant-se dels estralls de la pandèmia i les mesures de contenció associades al seu control. El mercat de treball, com no podia ser d'altra manera, ha exercit de termòmetre d'aquesta conjuntura i ha començat a situar-se en verd pel que fa a l'evolució interanual. En aquest context, els treballadors per compte propi han confirmat la seva major resiliència a les dificultats del darrer any no només amb una menor caiguda durant 2020, sinó també amb un retorn al creixement interanual positiu més primerenc que la resta d'afiliats, que han hagut d'esperar a l'inici de la temporada d'estiu per refer-se.

Així, la distribució que recull el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) de la TGSS, mostra que el treball autònom o per compte propi, tant a Espanya com a les Illes Balears, segueix representant a finals de juny el 18,2%, pràcticament un de cada cinc treballadors d'alta a la Seguretat social, una xifra en línia amb la mitjana dels darrers anys i que a l'equador de l'any sol marcar mínims a causa de la forta incorporació de mà d'obra en règim general vinculada a l'activitat turística.

Amb tot, la representativitat del col·lectiu de treballadors per compte propi s'ha situat per damunt de la mitjana nacional (17,2%), en un rànquing que encapçalen Castella Lleó (20,8%), Castella la Manxa (20,6%) i Galícia (20,6%) i es troben a la cua Catalunya (16,1%) i, despenjada, Madrid (12,7%). Aquest percentatge continua estant força per sobre de la mitjana de la UE-27, que segons les darreres dades comparables situa la representativitat dels autònoms en el 14,3%, però lluny de països de la conca mediterrània com Grècia (28,9%), Sèrbia (21,9%), Itàlia (21,6%) o Turquia (21%) que de manera sistemàtica mostren una major presència de treball per compte propi a Europa.

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitat autònoma (juny de 2021)

*Dades 2T 2020

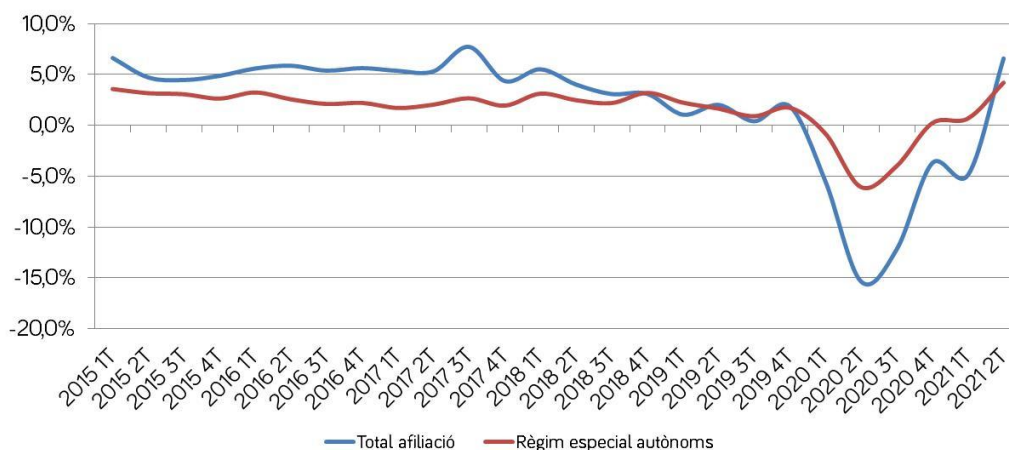
Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

D'altra banda, part dels treballadors autònoms disposa de treballadors assalariats, d'aquí la seva importància com a creadors de llocs de feina. Així, durant el segon trimestre del 2021, un total de 35.637 assalariats treballaven per a un autònom, un 7,4 % més que en el mateix període del 2020. Si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, junts representen el 25,0 % del total de l'ocupació del mes de juny del 2021.

En dades absolutes, de les 528.355 persones afiliades a la Seguretat Social de les Illes Balears al final del segon trimestre, 96.252 es troben d'alta al règim especial de treballadors autònoms, un 4,2% més que tot just fa un any que consolida el canvi de tendència amb què va començar aquest exercici. Segons les dades a tancament de juny, l'increment es troba per davall de l'observat en la resta d'afiliats (6,6%), tot i que el canvi s'explica a causa del fort repunt de l'activitat turística comentat. Prova d'això és que, els dos primers trimestres de l'any tanquen amb increment de la mitjana de treballadors autònoms de l'1,8%, mentre que la resta de treballadors no aconsegueix capgirar el signe i experimenten un retrocés del -4,8%.

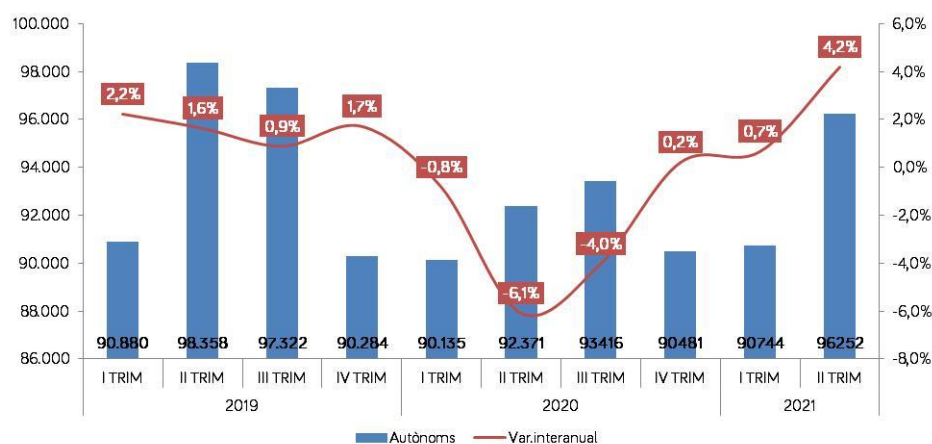
En termes d'evolució, al gràfic 2, es pot apreciar com la major resistència dels treballadors autònoms a la crisi provocada per la pandèmia s'ha traduït amb una major rapidesa a valors positius, si bé l'efecte de l'arribada de l'estiu ha tengut un efecte multiplicador en el treball assalariat que ha permès situar-se per damunt l'evolució dels treballadors autònoms per primera vegada des de l'esclat de la pandèmia a les illes.

Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T2015-2T2021)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestre i variació interanual (1T2019-2T2021)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Pel que fa a la distribució per illes, el ritme de recuperació es relaciona amb la grandària del teixit productiu, atès que els majors increments en termes interanuals dels treballadors per compte propi es troben a les illes menors. Així, Formentera ha assolit un nombre d'autònoms de 1.100 que significa un increment interanual del 12,5% i, a l'altre costat, Mallorca que acumula un total de 72.410 autònoms, experimenta el creixement més moderat (3,1%). Entre ambdues es situen els creixements d'Eivissa (7,9%) i Menorca (5,9%), que compten amb 13.569 i 7.804 autònoms,

respectivament. Amb tot, la representativitat d'aquest col·lectiu és semblant arreu de les illes, i es mou entre el pes mínim de Mallorca (17,6%) i el màxim a Menorca (21,8%), una tònica que es ve repetint durant la darrera dècada per aquest període de l'any.

Taula 1. Afiliats al règim autònom i total règims de la TGSS per illes (juny 2020-juny 2021)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) des 21/20	
	jun-20	jun-21	jun-20	jun-21	jun-20	jun-21	Autònoms	Total
Mallorca	70.261	72.410	393.128	412.278	17,9%	17,6%	3,1%	4,9%
Menorca	7.371	7.804	32.060	35.816	23,0%	21,8%	5,9%	11,7%
Eivissa	12.572	13.569	63.296	71.543	19,9%	19,0%	7,9%	13,0%
Formentera	978	1.100	4.862	6.167	20,1%	17,8%	12,5%	26,8%
Illes Balears	92.371	96.252	495.696	528.355	18,6%	18,2%	4,2%	6,6%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. Perfil per tipologia de relació laboral

Dins el grup de treballadors autònoms, la TGSS agrupa diversos tipus de relació laboral, com són els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor, com poden ser els membres d'institucions religioses, els de col·legis professionals, els TRADE¹ i els familiars de socis de societats mercantils.

D'acord amb aquestes tipologies, les dades referides al segon trimestre de 2021 mostren la següent distribució: el 57,7% del total (55.941 persones) són autònoms sense cap tipus de relació especial, conformant el grup més nombrós amb diferència. A continuació, el segon grup amb més pes són els membres de cooperatives o empreses col·lectives, que aglutinen un 17,5%, seguits dels membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes, que representen un 15,4% del total. Amb un pes més marginal, es troben els aquells que tenen un parentesc amb els titulars de l'activitat mercantil: els familiars col·laboradors de titular d'explotació, tant no bonificats (4,4%) com bonificats (1,8%), i els familiars dels socis de societats mercantils capitalistes (1,9%). Per últim, tanquen la classificació els autònoms que pertanyen a un col·legi professional (1%) i, ja amb una presència més testimonial, els TRADE (0,2%) i els professionals de les institucions religioses (0,1%).

¹TRADE: Treballadors autònoms econòmicament dependents.

Respecte al segon trimestre de l'any anterior, val a dir que el creixement ha estat generalitzat ja que gairebé tots els tipus de relació laboral han registrat increments interanuals. Els majors augments els han registrat els familiars dels socis de les societats mercantils (6,9%) i els familiars col·laboradors (bonificats, 6,4%; no bonificats, 5,8%), així com també els professionals dels col·legis professionals (6%). A l'altre extrem, destaca l'exigu creixement dels cooperativistes (0,7%).

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu a les Illes Balears (2T 2021)

	2T2021	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Sense relació especial	55.491	57,7%	2.614	4,9%
Soci cooperativa o empresa col·lectiva	16.832	17,5%	122	0,7%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	14.851	15,4%	663	4,7%
Familiar col·laborador de titular d'explotació, no	4.278	4,4%	235	5,8%
Familiar de soci de societat mercantil capitalista	1.803	1,9%	116	6,9%
Familiar col·laborador de titular d'explotació,	1.760	1,8%	106	6,4%
Col·legi professional	917	1,0%	52	6,0%
TRADE	184	0,2%	-23	-11,1%
Institucions religioses	136	0,1%	-4	-2,9%
TOTAL	96.252	100,0%	3.881	4,2%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Territorialment, totes les illes mostren un patró similar en què són predominants els autònoms sense relació, ja que a totes les illes representen més de la meitat dels treballadors per compte propi amb Mallorca al cap davant (58,1%) i Formentera amb la representació més baixa (52,7%), on es troba la major proporció de socis cooperativistes (24,2%) i de familiars col·laboradors (7,2%) respecte a la resta d'illes.

Pel que fa a l'evolució interanual, també destaca l'increment a Formentera dels treballadors sense relació (17,6%) i els membres de l'òrgan d'administració de les societats (15,1%), que han impulsat el creixement del col·lectiu autònom a l'illa menor de l'arxipèlag. En canvi, Mallorca ha presentat les variacions més modestes i fins i tot ha experimentat un lleu retrocés en el seu nombre de socis cooperativistes respecte de l'any anterior (-0,5%).

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi, per col·lectiu i per illa (2T 2021)

		Autònoms sense relació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	42.077	12.347	10.986	4.747	2.253	72.410
	Menorca	4.300	1.399	1.285	497	323	7.804
	Eivissa	7.826	2.528	2.169	672	374	13.569
	Formentera	580	266	137	79	38	1.100
	ILLES BALEARS	55.491	16.832	14.851	6.038	3.040	96.252
Distribució percentual	Mallorca	58,1%	17,1%	15,2%	6,6%	3,1%	100,0%
	Menorca	55,1%	17,9%	16,5%	6,4%	4,1%	100,0%
	Eivissa	57,7%	18,6%	16,0%	5,0%	2,8%	100,0%
	Formentera	52,7%	24,2%	12,5%	7,2%	3,5%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,7%	17,5%	15,4%	6,3%	3,2%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	3,6%	-0,5%	3,8%	5,2%	4,4%	3,1%
	Menorca	5,6%	3,8%	7,4%	10,2%	7,0%	5,9%
	Eivissa	9,9%	3,8%	5,9%	7,9%	7,8%	7,9%
	Formentera	17,6%	3,9%	15,1%	6,8%	5,6%	12,5%
	ILLES BALEARS	4,9%	0,7%	4,7%	6,0%	4,9%	4,2%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. Perfil per sector econòmic

La distribució dels treballadors per sectors econòmics mostra com en el mes de juny de 2021 els afiliats per compte propi es reparteixen de la manera següent: el 74,4 % als serveis, el 17,1 % a la construcció, el 5,9 % a la indústria i el 2,6 % restant a l'agricultura. Dins de les branques dels serveis, destaca el pes del comerç, que representa el 20,1 % dels autònoms en el període analitzat i el de l'hostaleria (el 13,7 %).

Si s'analitza el pes dels autònoms d'acord amb el sector econòmic al qual pertanyen, s'observa que l'agricultura i la pesca té el paper més preeminent de treballadors per compte propi amb 38,8%, seguit per la construcció (29,7%) i la indústria (21%). A la coa, el sector terciari presenta la menor presència d'autònoms al teixit productiu (16,4%), si bé aquest baix valor està condicionat per l'hostaleria (11,1%), ja que a la branca del comerç tenen una representativitat més elevada (23,3%). Des d'un punt de vista més detallat, el major pes dels autònoms en relació al total d'afiliats el segueixen exhibint les activitats immobiliàries (39,8%) i les activitats professionals científiques i tècniques (37,0%), que contrasten amb les branques relacionades amb els subministrament d'aigua i gestió de residus (2,1%) i abastiment energètic (3,3%), on la proporció d'autònoms és gairebé nul·la.

Quant a l'evolució interanual, l'increment del 4,2% dels autònoms respecte a juny de l'any passat ha vingut impulsat per un creixement desigual de les branques que el componen. D'aquesta manera, el sector serveis ha mostrat el seu major dinamisme amb un increment dels treballadors per compte propi del 5,4%, que contrasta amb el palesat per la construcció (1,5%) i amb la indústria i el sector primari, que s'han mantingut estancats (-0,1%, ambdós).

Novament, el detall de les branques productives permet observar amb més detall aquesta evolució més favorable del sector serveis. Així, lideren l'impuls les activitats d'informació i comunicacions (11,0%), les d'oci i entreteniment (8,1%), administratives i serveis auxiliars (7,4%) i activitats sanitàries i serveis socials (7,3%). Amb tot, en el conjunt d'afiliats el creixement ha estat lleugerament superior (6,6%) i s'ha sustentat en dos pilars diferents: hostaleria (12,8%) i serveis típicament vinculats a despesa pública com la branca d'Administració Pública i defensa (9,7%), educació (9,7%) i activitats sanitàries i serveis socials (8,8%).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per secció d'activitat econòmica (juny 2021)

	Autònoms			Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%) Jun21/Jun20	
	Juny 21	Distribució (%)	Distribució assalariats (%)			Autònoms	Total
(A) Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	2.460	2,6%	0,3%	7.046	34,9%	-0,1%	3,7%
(B) Indústries extractives	46	0,0%	0,1%	404	11,4%	2,2%	2,0%
(C) Indústria manufacturera	5.545	5,8%	4,0%	22.367	24,8%	-0,1%	0,4%
(D) Subminist d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	28	0,0%	0,2%	849	3,3%	7,7%	-5,5%
(E) Subminist d'aigua, activ de sanejament, gestió de residus i descontaminació	101	0,1%	1,1%	4.743	2,1%	-1,0%	2,2%
(F) Construcció	16.506	17,1%	9,4%	55.611	29,7%	1,5%	2,8%
(G) Comerç a l'engròs i al detall; reparació vehicles motor	19.318	20,1%	14,9%	81.481	23,7%	5,7%	3,9%
(H) Transport i emmagatzematge	5.117	5,3%	4,7%	26.484	19,3%	3,5%	6,2%
(I) Hostaleria	13.195	13,7%	25,3%	118.666	11,1%	3,7%	12,8%
(J) Informació i comunicacions	1.888	2,0%	1,5%	8.289	22,8%	11,0%	0,0%
(K) Activ financeres i d'assegurances	1.331	1,4%	1,3%	6.751	19,7%	6,5%	-1,3%
(L) Activ immobiliàries	2.304	2,4%	0,8%	5.788	39,8%	3,4%	5,4%
(M) Activ professionals, científiques i tècniques	8.163	8,5%	3,3%	22.047	37,0%	6,7%	5,2%
(N) Activ administratives i serveis auxiliars	6.037	6,3%	7,8%	38.597	15,6%	7,4%	7,2%
(O) Administració pública i defensa; S.S.	48	0,0%	5,5%	23.082	0,2%	17,1%	9,7%
(P) Educació	2.407	2,5%	5,4%	24.927	9,7%	6,1%	9,7%
(Q) Activ sanitàries i de serveis socials	2.911	3,0%	9,6%	43.056	6,8%	7,3%	8,8%
(R) Activ artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.494	2,6%	2,1%	11.507	21,7%	8,1%	4,1%
(S) Altres serveis	6.335	6,6%	2,0%	14.726	43,0%	2,5%	1,6%
(T) Activ de les llars com ocupadors de personal domèstic	9	0,0%	0,2%	10.946	0,1%	0,0%	3,0%
(U) Activ d'organitzacions i organismes extraterritorials	9	0,0%	0,0%	36	25,0%	-10,0%	-7,7%
TOTAL	96.252	100,0%	100,0%	528.355	18,2%	4,2%	6,6%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. Perfil sociodemogràfic i econòmic

Segons les dades de la TGSS a tancament de juny, el perfil majoritari del treballador autònom a l'arxipèlag segueix essent masculí (64,4%), entre 40 i 54 anys (47,3%) i de nacionalitat espanyola (75,8%). Destaca el progressiu increment en la proporció d'estrangers en la participació laboral per compte propi, que tot i les dificultats generades per la pandèmia, ha tornat a assolir un nou màxim de representativitat a la sèrie històrica (24,2%), que supera en 1,1 punts percentuals la d'ara fa un any (23,1%). Aquests resultats deriven de la major recuperació que ha tingut el segment no nacional en termes interanuals (9,1% vs 2,7% nacionals), i que ha estat més accentuada entre aquells de nacionalitat fora de la UE (11,8% vs 7,3%, UE).

Pel que fa al sexe i l'edat en particular, les dones han experimentat un avanç interanual del 5,8%, per damunt del segment masculí (3,3%) que eleva la representativitat fins al 35,6% i segueix escurçant lentament el diferencial amb els homes. Pel que fa als grups per edat, els menors de 25 anys segueixen sent el col·lectiu que tenen menor presència en els autònoms amb diferència (2,3%), tot i que, alhora, són els que ha presentat un major increment interanual (17,2%), mentre que la resta de grups han mantingut una pes similar al de l'any passat amb major creixement pels autònoms majors de 55 anys (5,8%), seguit dels que estan entre 40 i 54 anys (3,7%) i els que es troben entre 25 i 39 anys (2,4%).

L'antiguitat del negoci dels autònoms suggereix que la recuperació del sector s'ha nodrit de l'augment de l'emprenedoria, ja que el col·lectiu que presenta una antiguitat de menys de 6 mesos ha estat l'únic que, amb una representativitat del 13,8%, ha superat els valors del mes de juny de l'any anterior (11,5%). Això no obstant, els negocis més longeus amb més de 5 anys segueixen sent el grup majoritari amb gairebé la meitat del total amb un 47,1%, si bé és el percentatge més baix de les comunitats espanyoles, el que posa de manifest el caràcter més jove del teixit productiu de treballadors per compte propi.

A més de la major joventut dels negocis, el teixit autònom balear es caracteritza per l'elevada proporció de treballadors que cotitzen la base mínima, que en el segon trimestre d'enguany s'ha elevat 6 dècimes respecte de l'any anterior fins els 90,6%, un valor per sobre la mitjana espanyola (85,7%). De fet, aquest percentatge tan sols és superat per les Illes Canàries (91,4%) i igualat per Extremadura (90,6%).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (desembre de 2020)

Perfil dels treballadors autònoms	Juny 2021	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors al Règim general
Total	96.252	100,0%	4,2%	
Per sexe				
Homes	62.027	64,4%	3,3%	51,1%
Dones	34.225	35,6%	5,8%	48,9%
Per edat				
Menors 25 anys	2.234	2,3%	17,2%	7,3%
De 25 a 39 anys	22.526	23,4%	2,4%	35,5%
De 40 a 54 anys	45.539	47,3%	3,7%	41,1%
Més de 55 anys	25.953	27,0%	5,8%	16,1%
Per nacionalitat				
Nacionals	73.003	75,8%	2,7%	82,3%
UE	13.538	14,1%	7,3%	7,6%
NO UE	9.711	10,1%	11,8%	10,2%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.460	2,6%	-0,1%	0,3%
Indústria	5.720	5,9%	-0,1%	5,5%
Construcció	16.506	17,1%	1,5%	9,4%
Serveis	71.566	74,4%	5,4%	84,9%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	26.466	47,1%	-	-
de 3 a 5 anys	6.744	12,0%	-	-
d'1 a 3 anys	11.546	20,5%	-	-
de 6 a 11 mesos	3.716	6,6%	-	-
menys de 6 mesos	7.758	13,8%	-	-
Per base de cotització *				
base mínima	50.919	90,6%	-	-
entre 1,5 y 2 b.mínima	1.159	2,1%	-	-
entre b.mínima i 1,5 b.m.	2.706	4,8%	-	-
entre 2 i 3 b.mínima	1.250	2,2%	-	-
més de 3 b.mínima	196	0,3%	-	-

Font: OTIB a partir de dades del MEYSS i la TGSS *Dades a 30/06/2021

Finalment, l'estructura del col·lectiu de treballadors per compte propi d'acord amb el nombre d'assalariats que tenen contractats es mou en els valors que ha presentat els darrers anys. Així, les dades de finals de juny mostren que una gran majoria, el 84,2%, ho són en solitari, un 11,3% compta amb 1 o 3 treballadors, un 4,1% en té entre 3 i 9 i tan sols el 0,3% disposa almanco de 10 treballadors.

En termes interanuals, la major variació l'experimenten els autònoms que tenen entre 3 i 9 treballadors (8,5%), i els que en tenen entre 1 i 2 (5,8%), que han presentat un major dinamisme que els autònoms sense assalariats (3,8%) i, especialment, els més generadors de llocs de treball (1%).

Aquestes dades diluciden que la recuperació del col·lectiu autònom de l'atípica situació que va esdevenir l'any passat no ha vingut de la mà de treballadors que cerquen el seu futur de forma individual, sinó que també han crescut empresaris per compte propi que necessiten de treballadors per portar a terme la seva tasca.

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi per situació professional (2T 2021)

	2T2021	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	81.089	84,2%	2.970	3,8%
1 o 2 assalariats	10.881	11,3%	597	5,8%
De 3 a 9 assalariats	3.974	4,1%	311	8,5%
10 o més assalariats	308	0,3%	3	1,0%
Total	96.252	100,0%	3.881	4,2%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS